

นามสกุลพระราชทาน :

ภาพสะท้อนอัจฉริยลักษณ์แห่งองค์สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า

กัณทิมา วัฒนะประเสริฐ*

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหา
วชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระ-
บรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขนาน
นามสกุล พระพุทธศักราช ๒๔๕๖ ขึ้นด้วย
พระราชดำริที่ว่า “สมควรจะมีบัญญัติวิธีจก
ทะเบียนคนเกิด คนตาย และทำงานสมรส
ให้เป็นการมั่นคงชัดเจนสืบไป และวิธีจก
ทะเบียนอันนี้ย่อมอาศัยสอบสวนทำนุรูป
พรรณสันฐานบุคคลและเพื่อกฎเกณฑ์กอบ
มาแต่บิดามารดาใด ให้ได้ความแม่นยำก่อน
จึงจะทำได้...บุคคลทุก ๆ คนจำต้องมีชื่อตัว
และชื่อสกุล และวิธีขนานนามสกุลนั้น...”^๑

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่
หัวทรงอธิบายเปรียบเทียบ “นามสกุล” กับ
“แซ่” ว่ามีความแตกต่างกัน แซ่ของจีนตรง

กับ “แคลน” (clan) ของพวกสกอต คือเป็น
คณะหรือพวก ส่วนนามสกุลนั้นตรงกับคำ
อังกฤษว่า “แฟมิลี” (family) ความแตกต่าง
ที่สำคัญระหว่าง “แซ่” กับ “นามสกุล” ก็คือ
ผู้ใช้แซ่เดียวกันอาจไม่ได้เป็นญาติสืบสาย
โลหิตกัน ส่วนผู้ใช้นามสกุลเดียวกันจะต้อง
เป็นญาติสืบสายโลหิตกันเท่านั้น (หากมิได้
สืบสายโลหิตเดียวกันอาจใช้นามสกุลเดียวกัน
ได้ในกรณีสมรสหรือการรับเป็นบุตรบุญ
ธรรม) กล่าวได้ว่า “นามสกุล” เป็นเครื่อง
หมายแสดงความรักความสัมพันธ์ทางสาย
โลหิต มิใช่เป็นเพียงเครื่องหมายแสดงความ
เป็นพวกเดียวกันคณะเดียวกันเช่น “แซ่”^๒

เมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติ
ขนานนามสกุล บรรดาราชตระกูล ชื่อ

* อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

^๑ จมื่นอมรรตธรรมรักษ์ (แจ่ม สุนทรเวช), พระราชกรณียกิจสำคัญในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎ-
เกล้าเจ้าอยู่หัว เรื่องกำเนิดนามสกุล เล่ม ๑, (องค์การคำครุสภา, ๒๕๑๑) หน้า ๑๑

^๒ ดูเพิ่มเติมใน “พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เปรียบเทียบนามสกุล
กับชื่อแซ่” วชิราวุธานุสรณ์ (โรงพิมพ์พระจันทร์, ๒๕๐๘) หน้า ๑๓-๑๕.

พระวงศ์ ข้าราชการ ตลอดจนสามัญชน
ทั่วๆ ไปเป็นจำนวนมาก^๓ ได้กราบบังคมทูล
ขอพระราชทานนามสกุลเพื่อเป็นสิริมงคลแก่
ตนและผู้สืบสกุล

การขออนามสกุลพระราชทานนั้นผู้ขอ
ต้องทำหนังสือกราบบังคมทูลพระกรุณาขอ
พระราชทานนามสกุลด้วยการแจ้งรายละเอียด
หรือประวัติของผู้ขอ ดังเช่นอำมาตย์ตรีหลวง
โกษากรวิจารณ์ มีหนังสือกราบบังคมทูลว่า
...ข้าพระพุทธเจ้าชื่อ บุญศรี อายุ ๓๒ ปี เกิด
ตำบลถนนเฟื่องนคร กรุงเทพฯ ณ วันเสาร์
เดือนสิบขึ้น ๔ ค่ำปีมะเมีย จัตวาศก พระพุทธ
ศักราช ๒๔๒๕ เป็นชาติไทย ถิ่นพระพุทธ
ศาสนา ปู่ชื่อนายด้วง รักราชการอยู่ในกรมช่าง
สิบหมู่ บิดาชื่อนายแสง เป็นมหาดเล็กในสมเด็จ
พระเจ้าบรมวงศ์เธอชั้น ๒ เจ้าฟ้ากรมพระยา
บำราบปรปักษ์...

นามสกุลที่องค์นั้นเกล้า ฯ รัชกาลที่ ๖
พระราชทานนั้น จมื่นอมรรตวรักษ์ ผู้ใกล้ชิด
ชิดเบื้องพระยุคลบาทท่านหนึ่ง เขียนเล่าว่า

...วิธีที่จะกำหนดคำมงคลนามเท่าที่ได้ยินได้ฟัง
พระราชกระแสบ้าง หรือสังเกตเอาเองบ้าง ผู้
เขียนจำได้ว่ามิได้ทรงกระทำอย่างง่าย ๆ ลวก ๆ
เลย เพราะทรงถือว่านามสกุลนั้นจะเป็นที่เชิดหน้า
ชูตาของผู้ถือตลอดไปจนลูกหลานว่านเครือชั่ว
กาลนาน จึงควรจะได้มีส่วนสัมพันธ์แก่จิตใจผู้
ที่ถือเอานั้นให้เป็นนิมิตไปในทางที่ดีด้วยประการ
ทั้งปวง ทรงอุตส่าห์สืบเสาะค้นคว้าจนได้ความ
ว่าบรรพบุรุษได้ทำคุณงามความดี มีวิทยฐานะ
และอาชีพอะไร ก็จะทรงแปลงคำมาจัดสรรให้
ได้มงคลนามต่าง ๆ ขึ้นให้ไพเราะเหมาะสมด้วย
ประการทั้งปวง...^๔

ข้อสนับสนุนข้อความข้างต้นมีปรากฏ
ในพระราชหัตถเลขาฉบับลงวันที่ ๓๐
พฤษภาคม ๒๔๕๖ ที่มีถึงเจ้าพระยายมราช
(ปั้น) ว่า นามสกุลของเจ้าพระยายมราชนั้น ฉัน
ได้ไตร่ตรองดูแล้วเห็นว่าตัวเจ้าพระยายมราชเอง
นับว่าเป็นผู้ที่มีชื่อเสียงในแผ่นดินไทย เจ้าพระ
ยายมราชเองได้ตั้งตนได้โดยเอาไศรยคุณธรรม
ในตัว เป็นผู้มีสติปัญญาและอุสาหวิริยภาพ

^๓ คณะกรรมการรวบรวมและค้นคว้าเกี่ยวกับพระราชนิพนธ์ ฯลฯ, อักษรานุกรมนามสกุลพระราช
ทานในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, (โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, ๒๕๒๕) ได้รวบรวมนามสกุลพระราชทาน
ไว้จำนวน ๖,๔๓๒ นามสกุล

^๔ จมื่นอมรรตวรักษ์ (แจ่ม สุนทรเวช), พระราชกรณียกิจสำคัญในพระบาทสมเด็จพระ
มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เรื่องกำเนิดนามสกุล เล่ม ๑ หน้า ๒๑.

มาก ยากที่จะหาผู้ใดเสมอเหมือนได้ ได้รับ
ราชการเป็นที่ไว้วางพระราชหฤทัยในพระบาท
สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และในเวลานั้น
เองสืบมา ราชกิจใด ๆ ที่เจ้าพระยายมราชได้
ปฏิบัติมา ก็ปรากฏว่าได้ใช้ความไตร่ตรองอัน
สุขุม ทั้งเจ้าพระยายมราชก็ได้มีชื่อเสียงปรากฏ
แพร่หลายมากขึ้นเมื่อเป็นพระยาสุขุมนัยวินิต
จนได้มีคำว่า “สุขุมนัยวินิต” ประกอบอยู่ใน
สร้อยสมยา เพราะฉะนั้นฉันขอให้นามสกุล
เจ้าพระยายมราชว่า “สุขุม” เขียนเป็นตัว
อักษรโรมันว่า “Sukhum”^๕

นามสกุลพระราชทานได้สะท้อนให้
เห็นพระอัจฉริยภาพทางด้านอักษรศาสตร์
แห่งองค์สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้าอย่างชัด
เจน ก็นอกจากจะทรงพิจารณาหาศัพท์
ต่าง ๆ ด้วยความเฝื่อนพระราชหฤทัยแล้ว ยัง
ทรงสามารถนำศัพท์เหล่านั้นมาร้อยกรองเข้า
ด้วยกันอย่างเหมาะสมโดยมีนัยที่เกี่ยวกับนาม
หรือความเป็นมาของบรรพบุรุษต้นสกุลของ
ผู้ขอพระราชทาน

ลักษณะนามสกุลพระราชทานอาจ
วิเคราะห์ได้ดังนี้

๑. ประกอบขึ้นด้วยศัพท์ในภาษา
บาลีสันสกฤตเป็นส่วนใหญ่ (เป็นรูปศัพท์ใน
ภาษาสันสกฤตมากกว่ารูปศัพท์ภาษาบาลี)
เช่น มงคลนาวิน, ชุนหะวัณ, อจิเรกสาร,
นาคะวัชร, วสันตสิงห์, ตินธุลานนท์,
บุญประสพ, กุลละวณิชย์, ทศนะพยัคฆ์,
วรธโนทัย, สุวรรณบุญ, ปันยารชุน
 ฯลฯ^๖

๒. ประกอบด้วยพยางค์^๗ ตั้งแต่ ๒-
๑๑ พยางค์ และนามสกุลพระราชทานที่มี
๓-๕ พยางค์ จะพบมากที่สุด ส่วนนามสกุล
ที่มีเกินกว่า ๘ พยางค์นั้น จะมี ณ ต่อท้าย
ถึง^๘

โกสิน, โกสม, ไกรฤกษ์, ทองเจือ,
ชูโต, บุญนาค ฯลฯ

มาลากุล, หุตะสิงห์, ชัยะพันธุ์,
จามรมาน, เลาะห์พันธุ์ นาคทรพรพ,

^๕ เป็นนามสกุลพระราชทานนามสกุลแรก และนามสกุลพระราชทานทุกนามสกุลจะทรงเขียนอักษร
โรมันกำกับไว้

^๖ นามสกุลพระราชทานที่อ้างถึงในบทความนี้ ถึงการสะกดการันต์ตามที่ปรากฏในอักษรานุกรม
นามสกุลพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

^๗ พิจารณาการออกเสียงแบบอักษรวิไทย

จามะริก, ศิริธร, สารสิน, กงกะนันท์,
บุญยทัต ฯลฯ

นาวานุเคราะห์, สุนทรเวช, วินิจนัยกุล
วิมุกตะลพ, จิตตะปุตตะ, อิงกุลานนท์ ฯลฯ

ไปษะกฤษณะ, ปุณณะหิตานนท์,
ชาตะรุประมัย, กาญจนวัชิตี ฯลฯ

โชติกะพุกกะณะ, โรจนะบุรานนท์,
รังสีเสนา ณ กรุงเทพฯ^๔ รัตนกติกานนท์ ฯลฯ

บรรยงกะเสนา ณ กรุงเทพฯ, พรหม
สาขา ณ สกลนคร, รัตนติลก ณ ภูเก็ต ฯลฯ

ภวภูตานนท์ ณ มหาสารคาม

๓. ศัพท์ที่นำมาประกอบเป็นนาม
สกุลพระราชทาน จะมีการประกอบศัพท์แบบ
สมาส และอาจมีการสนธิคือเชื่อมเสียงของ
ศัพท์เหล่านั้นด้วย เช่น ศรีโยทยาน (ศรี +
อุทยาน) ไอสถานุเคราะห์ (ไอสถ +
อนุเคราะห์) วัชรโอบล (วัชร + อุบล)
จุโพทก (จุพ + อุทก) กาญนาคม (กาญจน +
อาคม) วัชรภักย์ (วัชร + ภักย์) กมลายุชลี
(กมล + อัญชลี) จักระมะ (จักร + เอมะ)

จุโลหัย (จุล + อุทัย) กมลาศวิน (กมล +
อัศวิน) ฯลฯ

วิธีการหรือเกณฑ์การตั้งนามสกุล
สำหรับสามัญชนนั้น พระบาทสมเด็จพระ
ภูมิเกล้าฯ ได้ทรงกำหนดแนวทางว่าให้เลือก
จากภูมิลำเนาที่อยู่ เช่น สามเสน, บางขุน-
พรหม ฯลฯ จากอาชีพของบุรุษหรือของชน
เช่น หมอยา, ช่างทอง, ช่างบาตร ฯลฯ
จากลักษณะ เช่น ผิวเหลือง, ผิวขาว ฯลฯ
จากเผ่าพันธุ์โดยเอานามบรรพบุรุษคนเดียว
หรือมากกว่านั้นมาผสมกันเป็นนามสกุล เช่น
นามทวดกัปปู, นามปู่กับบิดา เป็นต้น หรือ
จากถิ่นฐานเดิมหรือเชื้อชาติ เช่น ชาวเหนือ,
ชาวเวียง, เชื้อแขก, เชื้อญวน^๕

องค์พระมหากษัตริราชเจ้าก็ทรงใช้วิธี
การขนานนามสกุลในทำนองเดียวกันกับที่ทรง
ให้เกณฑ์แก่สามัญชน เพียงแต่ต่างกันที่
“ศัพท์แสง” หรือจำนวนพยางค์ของนามสกุล
ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากคตินิยมที่มีมาแต่รัชกาล
ก่อนๆ ที่ผู้มีฐานันดรศักดิ์ หรือผู้มีฐานะทาง

^๔ มีประกาศพุทธศักราช ๒๔๖๒ แก่เครื่องหมายนามสกุลสำหรับราชสกุล เปลี่ยนนาม
“ณ กรุงเทพฯ” เป็น “ณ อุบลราชธานี” (ดูรายละเอียดในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๑ วันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๔๖๒
หน้า ๔๖๑๕)

^๕ จมื่นอมรรตธรรมาภัย (แจ่ม สุนทรเวช), นามสกุลพระราชทานในกรุงสยาม, อนุสรณ์งาน
พระราชทานเพลิงศพเอกโทจมื่นอมรรตธรรมาภัย (โรงพิมพ์ หจก. สยามสแตนเนอรัลพลาซัส, ๒๕๒๔) หน้า ๑๓.

นามเดิม	ศัพท์ทางการใช้	นามสกุลพระราชทาน ^{๑๒}	ที่มา
ทอง, คำ, ทองคำ,	กนก, กาญจน,	กนกนาวิน	ผู้ขอ ฯ...[ทอง] + ^{๑๓} สังกต[กระทรวงทหารเรือ]
ทองสุก, ทองหล่อ,	สุวรรณ (สุวรรณ),	กาญจนวิชาวะ	สกุลเดิม [ช่วงทอง]
ทองก้อน, ทองอิน	มาศ, หิรัญย์ (หิรัญ)	กาญจนหุต	ปู่ [กิม] + บิดา [ฮวด]
ทองน้อย, กิม (ภาษาจีน)	เหม ฯลฯ	มาศมณฑา	ปู่ [คำ]
ทองดี ฯลฯ		สุวรรณกนิษฐ	ปู่ทวด [ทองสุข] + ปู่ [น้อย]
เงิน,ทรัพย์,สิน	รัชต,ทรัพย์,ธน	เหมินทร์	ทวด [ทองอยู่] + ปู่ [อิน]
		หิรัญยะวิศิต	ผู้ขอ ฯ [ทองสุก]
		รัชตะหิรัญ	ทวด [เงิน] + ปู่ [ทองหล่อ]
		ทรัพย์วินิช	ปู่ [ทรัพย์] + อาชีพ [พ่อค้า]
		ธนาพันธ์	ผู้ขอ ฯ...[สิน]
		ธนะรัชต์	ปู่ [สิน] + บิดา [เงิน]
แจ่ม, เรือง,สว่าง,	ประภา, อาภา,	ประภาวดี	บิดา [เรือง]
รุ่ง,แสง,ช่วง,ผ่อง,	โอภาส, โชติ	โชติมัย	ผู้ขอ...[เปล่ง]
เข้ม,ใส่ว,เปล่ง,	(โชต, โชตย),	จารุภา	บิดา [แจ่ม]
แจ้ง ฯลฯ	วิภาต, รุจิ ฯลฯ	วิภาตวลลิ	ผู้ขอ ฯ...[ลิ] + บิดา [สว่าง]

^{๑๒} เนื่องจากนามสกุลพระราชทานมีถึง ๖,๔๓๒ นามสกุล แต่เนื้อหาของบทความจำกัด ดังนั้นผู้เขียนจะยกตัวอย่างมาแสดงพอเป็นสังเขป

^{๑๓} เครื่องหมาย...หมายถึงดุษฎี, ตำแหน่งหรือราชทินนามของผู้คน คงไว้แต่นามหรือสิ่งที่เกี่ยวข้องกับเครื่องหมายเดิม []

นามเดิม	ศัพท์ทางรังไข่	นามสกุลพระราชทาน	ที่มา
อ่อน, นุ่ม, นุ่ม, นุ่ม,	โกมล	โกมลทศวัน	ปู่ [อ่อน] + สังข์ [กรมอัครราช]
นุ่ม, นุ่ม, นุ่ม,		โกมลทศวัน	ปู่ [นุ่ม] + บิดา [ทอง]
นุ่ม, นุ่ม, นุ่ม,		โกมลทศวัน	บิดา [นุ่ม] + ปู่ [จ้อย (ภาษาจีน) = อุก]
นุ่ม, นุ่ม, นุ่ม,		โกมลทศวัน	ทวด [นุ่ม]
นุ่ม, นุ่ม, นุ่ม,	ถาวร, ฐิติ,	โกมลทศวัน	ทวด [คง]
นุ่ม, นุ่ม, นุ่ม,	เสฐียร (เสถียร)	โกมลทศวัน	ผู้ขอ...[แดง] + บิดา [มน]
นุ่ม, นุ่ม, นุ่ม,	สถิตย ๗๗	โกมลทศวัน	ทวด...[อยู่]
นุ่ม, นุ่ม, นุ่ม,	สถิต, สถิต	โกมลทศวัน	ปู่ [ยม]
นุ่ม, นุ่ม, นุ่ม,		โกมลทศวัน	ปู่ [แย้ม]
นุ่ม, นุ่ม, นุ่ม,	จุล (จุลกะ, จุลละ),	โกมลทศวัน	บิดา [น้อย] + ปู่ [บัว]
นุ่ม, นุ่ม, นุ่ม,	กนิษฐ, กณ ๗๗	โกมลทศวัน	บิดา [เล็ก]
นุ่ม, นุ่ม, นุ่ม,		โกมลทศวัน	บิดา [จ้อย]
นุ่ม, นุ่ม, นุ่ม,		โกมลทศวัน	ผู้ขอ ๗ [จ้อย]
นุ่ม, นุ่ม, นุ่ม,	กณ, กณ, กณ ๗๗	โกมลทศวัน	ปู่ [กล้า] + ทวด [ชู]
นุ่ม, นุ่ม, นุ่ม,		โกมลทศวัน	ปู่ [ช่า]
นุ่ม, นุ่ม, นุ่ม,		โกมลทศวัน	ปู่ [ดำ] + บิดา [ดิษ]
นุ่ม, นุ่ม, นุ่ม,	เศวต	โกมลทศวัน	ปู่ [เขียน] + บิดา [เผือก]

นามเดิม	ศัพท์ททรงใช้	นามสกุลพระราชทาน	ตั้ง ทมา
ฉำ, ช่ม, ช่น ฯลฯ	เตมีย, เตมีย	เศวตกนิษฐ สมนเตมีย	ปู่ [ขาว] + ทวด [น้อย] บิดา [ช่ม] บิดา [ฉำ]
ข้าง, พลาย	ก๊, คช, สร, หัตถ์ ฯลฯ	เตมียะทิต กะริกุล คชะลัภณ์	ปู่ [ช่น] ปู่ [ข้าง] บิดา... [พลาย] ปู่ [นาค] + บิดา [ข้าง]

นอกจากจะทรงใช้ศัพท์บาลีสันสกฤตที่มีความหมายตรงกันแล้ว ยังทรงใช้ศัพท์ที่มีความหมายสัมพันธ์เกี่ยวของกันอีก

ด้วย เช่น

นามเดิม	ศัพท์ททรงใช้	นามสกุลพระราชทาน	ตั้ง ทมา
...	...	นาวานุเคราะห์	ผู้ขอ... [ตั้งตนมั่นคงด้วยการศากาปน]
ไป	ภานะ	กาญจนะภานะ	ผู้ขอ... [ไป] + ทวด... [คำ]
วอน	กรุณา	กรุณานนท์	บิดา... [วอน]
แวว	มายรุ	มายรุปัญชะ	ผู้ขอ... [แวว]
ตุก	มัจฉา	กัณหะมัจฉา	ปู่ [กัณ] + บิดา [ตุก]

๒. ทรงใช้เสียงเป็นเกณฑ์ พระองค์ทรงแปลงเสียงนามหรือสกุลเดิมของบรรพบุรุษหรือผู้ขอพระราชทาน ๘ ซึ่งส่วนใหญ่มักเป็นคนเชื้อสายจีน, ฝรั่ง, มอญ โดยศัพท์ที่แปลงนั้นจะเสียงใกล้เคียงกับนามสกุลเดิม หรือเป็นศัพท์ที่มีความหมายดี เช่น

นามหรือสกุลเดิม	ศัพท์ทรงใช้	นามสกุลพระราชทาน	ที่มา
แซ่เหลา		เลาหะพันธุ์	
แซ่ลิ้ม		ลิ้มปิตติ	
แซ่โซว		เศวตฉายน	
แซ่เต้		เศษะวณิช	
แซ่ตัน		ตันตะจินะ, ตันยวรรณะ, ตันหาเศรษฐี, ตันตาคม, ตันทาภาศ	
ลอซัน		ลาวสุต	
ลอสน์		ลาวสันต์	
สีโมเอินส์		สีมมิตร	
ดาเนียล		ตะนุสถานท์	
กอลเซ		คเชศะนันท์	
จู่, จู่, จู่, จู่, จู่	จู่จะ	จู่ทั้งคะ	ป [จู่]
		จู่ทามาตย์	ปทาด [จู่]
ตัน, ตัน, ตัน	ตึณ, ตึณณ	ตึณณรมย์	ป [ตัน] + บิดา [รัน]

นามเดิม	ศัพท์ทรงใช้	นามสกุลพระราชทาน	ที่มา
กาย, กาย ⁺	กาย	ดิณเวส ดิณจินดา กายนันทน์ กายนุต ศิริสุนทร สุนทรภักดี เกียรติสุด จินดาวัต	ปู่ [ต้น] + อาชีพ [ค้าขาย] ปู่ [ต้น] บิดา [กาย] ทวด [กาย] ผู้ขอ ฯ... [สน] + ปู่ [กี] ปู่ [สน] ปู่ [เกียรติ] ปู่ [จิน]
สน, สุน	สุนทร		
เกีย, เกียต	เกียรติ		
จิ้น	จินดา		

๓. ทรงใช้การแปลงรูปเป็นเกณฑ์ มีนามสกุลพระราชทานอยู่จำนวนไม่น้อยที่พระองค์ทรงคงเสียงนามบรรพบุรุษหรือผู้ขอพระราชทาน ฯ ไว้แต่แปลงรูป โดยใช้ศัพท์ใหม่ความหมายใหม่ เช่น

นามเดิม	ศัพท์ทรงใช้	นามสกุลพระราชทาน	ที่มา
วัน	วรรณ	กุณฑลวรรณ	ปู่ [วัน]
กอน	กร	กรพุกณะ	ทวด [กอน] + ปู่ [พุก]
จัน	จันทร์, จันทน์	กฤษณจันทร์	ผู้ขอ... [จัน] + บิดา [กัณฑ์]
ทับ	ทัพ, ทรวพ	ไชยะทัพ	ปู่... [ทับ]
วอน	วร	กานตะวร	ปู่ [กานตัน] + บิดา [วอน]

๔. ทรงใช้ภูมิปัญญาเป็นเกณฑ์ ภูมิปัญญาเป็นเหตุให้เกิดหรือเป็นทบทวนบรรพบุรุษหรือผู้ขอพระราชทาน ฯ เคยรับราชการ อยู่ นามสกุลพระราชทานดังกล่าวจะมีศัพท์ “ณ” หรือ “คามิน” ต่อท้าย เช่น

นามสกุลพระราชทาน	
ณ	ทมา
ณ พัทลุง	[ปู่และบิดาเป็นพระยาพัทลุง]
ณ วิเชียร	[ปู่ บิดา และผู้ขอ ฯ เคยเป็นผู้ว่าราชการการเมืองวิเชียรบุรี]
สะวิคามิน	[ทวดเป็นผู้ว่าราชการเมือง สวี]
นารายณะคามิน	[ภูมิปัญญาบ้านนารายณ์ เพชรบุรี]

๕. ทรงใช้อาชีพหรือสังกัดเป็นเกณฑ์ พระองค์จะทรงใช้ศัพท์บอกอาชีพหรือสังกัดของบรรพบุรุษหรือผู้ขอพระราชทาน ฯ เช่น ทหาร แพทย์ พ่อค้า ชวนา ชาวสวน กรรมศิลปากร กรมอัครราช ข้างสิบหมู่ ฯลฯ มาประกอบในนามสกุลพระราชทาน (อาจมีนามของบรรพบุรุษหรือผู้ขอพระราชทาน ฯ ปรากฏอยู่ด้วย) เช่น

อาชีพหรือสังกัด	ศัพท์ที่ใช้	นามสกุลพระราชทาน	ทมา
ทหารบก	โยธิน	ประสิทธิ์โยธิน	ผู้ขอ ฯ [บรรจง] + [ทหารบก]
ทหารเรือ	นาวิน, กลิน	โสกะกะลิน	ผู้ขอ ฯ [ล็อก] + [นายช่างกลเรือรบ]
แพทย์	แพทย์, เวช, ไวย	โรจนแพทย์	ทวด [รุ่ง] + [สกุลแพทย์ ๔ ชั่วคน]
พ่อค้า	วณิช, วณิช	ดาระวณิช	ปู่ [ตา] + [พ่อค้า]
ชาวสวน	ผลิน	นุตะผลิน	ปู่ [นุด] + [ชาวสวน]

อาชีพหรือสังกัด	ศัพท์ทรงใช้	นามสกุลพระราชทาน	ที่มา
ชาวนา	กสิกร, เกษตร	รัตนกสิกร	ปู่ [แก้ว] + [ชาวนา]
กรมศิลปากร, ช่างสิบหมู่	ศิลปิน	วิภาคศิลป์	ผู้ขอ ฯ...[ปลั่ง] + [กรมศิลปากร]
กรมอัครราช	อัศวิน	กมลอัศวิน	บิดา...[บัว] + [กรมอัครราช]
กรมมหรตพ	นัฏ, วาทีน	โชติวาทีน	ผู้ขอ ฯ [ช่วง] + [กรมมหรตพ]
ช่างหล่อ	โลหะ	โลหะชิวิน โลหะชิวะ	บิดา [ช่างหล่อ]

๖. ทรงใช้ราชทินนามเป็นเกณฑ์ ราชทินนามที่พระองค์ทรงเลือกมานั้นอาจตัดมาเพียงบางส่วน แล้วนำมาประกอบกับนามบรรพบุรุษหรือผู้ขอพระราชทาน ฯ เช่น

นามสกุลพระราชทาน

ไชยาคำ	บิดา [พระยาไชยา] + นามเดิม [คำ]
วิจิตรกุล	ทวด [พระมหาวินิจฉัย]
กฤษณะภักดี	ปู่ [จำ] + ทวด [หลวงโยธาทัก]

ที่มา

๗. ทรงใช้พระนามเดิมของเจ้านายเป็นเกณฑ์ นามสกุลที่ทรงพระราชทานแก่เชื้อพระวงศ์นั้นพระองค์จะทรงใช้พระนามเดิมของเจ้านายแห่งสกุลนั้น เช่น

นามสกุลพระราชทาน	ที่มา
กุสุมา ณ กรุงเทพ	พระเจ้าบรมวงศ์เธอชั้น ๒ [พระองค์เจ้ากุสุมา]
ชุมพล ณ กรุงเทพ	พระเจ้าบรมวงศ์เธอชั้น ๔ [พระองค์เจ้าชุมพลสมโภช]
ดิศกุล ณ กรุงเทพ	พระเจ้าบรมวงศ์เธอชั้น ๔ [พระองค์เจ้าดิศวรกุมาร]

แม้ว่าการวิเคราะห์ที่ผู้เขียนเสนอนี้ มีอาจแสดงพระอัจฉริยภาพแห่งองค์สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้าที่มีอยู่จนสุดจะพรรณนา ให้หมดสิ้นได้ แต่ก็คงแสดงให้เห็นแล้วว่าพระองค์ท่านทรงเป็นปราชญ์ทางด้านอักษรศาสตร์อย่างแท้จริง ดังปรากฏในการพระราชทานนามสกุลที่มีจำนวนนับพัน ๆ แก่เชื้อพระวงศ์ ข้าราชการบริพาร ข้าราชการรวมทั้งสามัญชนทั่วไป พระองค์ทรงปฏิบัติด้วยพระปรีชาสามารถในการเลือกสรรศัพท์ที่มีเสียงและความหมายผสมผสานสอดคล้องกับนามบรรพบุรุษหรือผู้ขอพระราชทานฯ เหล่านั้น นับว่าเป็นคุณประโยชน์แก่ผู้สืบสกุลลำดับต่อ ๆ มาที่สามารถสืบสาวประวัติแห่งบรรพบุรุษของสกุลตนได้ ●

การประชุมทางวิชาการเรื่อง “มิติใหม่ของวรรณคดีวิจารณ์และวรรณคดีศึกษา”

ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จะจัดประชุมทางวิชาการเพื่อเพิ่มพูนความรู้ และส่งเสริมความเข้าใจทางวิชาการในด้านวรรณคดีวิจารณ์ และวรรณคดีศึกษา ในการประชุมครั้งนี้จะมีการเสนอหลักเกณฑ์ ทฤษฎี การวิเคราะห์ และทรรศนะในแนวใหม่ซึ่งจะส่งผลให้เห็นแนวโน้มของวรรณคดีวิจารณ์และวรรณคดีศึกษาอันจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา และการเสนอความรู้ใหม่ ๆ แก่บุคคลทั่วไปที่สนใจในด้านวรรณคดีวิจารณ์และวรรณคดีศึกษา

วัตถุประสงค์

เพื่อให้รับทราบแนวความคิดใหม่ ๆ ทางวรรณคดีวิจารณ์และวรรณคดีศึกษาในประเทศไทย เพื่อประโยชน์ทางด้านการเรียนการสอนวรรณคดีในระดับอุดมศึกษา เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในวงวรรณคดีวิจารณ์ วงการประพันธ์และวงการที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรม

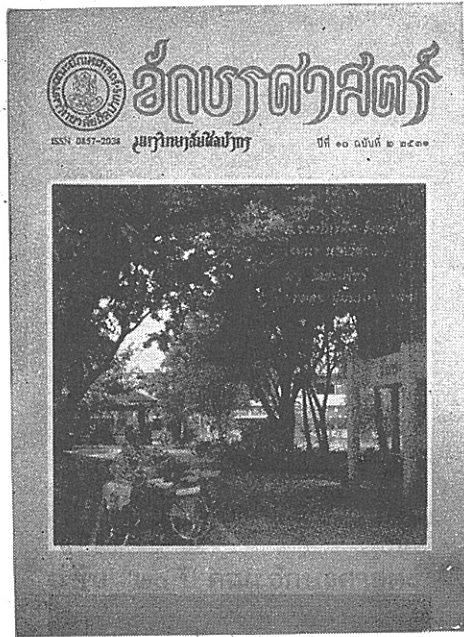
หัวข้อการประชุม

แนวคิดใหม่ในการศึกษาวรรณคดีโบราณ นิเทศวรรณคดี ปรัชญาแห่งวรรณคดี
โลกทัศน์ใหม่ของวรรณคดีวิจัย มิติใหม่ของวรรณคดีวิจารณ์

ระยะเวลา วันพฤหัสบดีที่ ๑๙ มกราคม–วันศุกร์ที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๓๒ รวม ๒ วัน

สถานที่ ห้อง ๓๐๔ หอประชุมมหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ กรุงเทพฯ

สอบถามรายละเอียด ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ยุธันันท์ บุญสนิท ภาควิชาภาษาไทย
คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐม ๗๓๐๐๐
โทรศัพท์ (๐๓๔) ๒๔๒-๙๙๗ ต่อ ๔๓

**อักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๒ มิถุนายน (๒๕๓๑)**

๒๐ บาท

๒๐ ปีคณะอักษรศาสตร์

บทบาทและอิทธิพลทางการค้าของชาวจีนในป็นนังตอนปลายศตวรรษที่ ๑๙
ประเพณีผีพระราชาพญา

ยุโรปตะวันออก—แนวคิดทางภูมิศาสตร์การเมืองและภูมิศาสตร์ภูมิภาค
รายงานการวิจัย—เบรคชท์กับฝรั่งเศส

ทัศนศิลป์บันทึก ๒๕๑๑-๒๕๓๑

ทับหลังรูปพระนารายณ์บรรทมสินธุ์

ตุ๊กตาทราย—กระเจ๊กเงาของสตรีอาหรับในทัศนะของทาสาร์ เบน เจลดูน
กรรมนิเวศารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ๒๕๒๖-๒๕๓๐

แถมสุข นุ่มนนท์

ชลีพร พงศ์สุพัฒน์

มณีปิ่น พรหมสุทธธีรักษ์

มนู วัลยะเพ็ชร

เจตนา นาควัชรระ

ดำรง วงศ์อุปราช

ม.จ. สุภัทรดิศ ดิศกุล

อรพินท์ ชาติรูปะมัย

ระเบียบ สุภวีร์